

POLITIKE
EVROPSKE
UNIJE

Energija

Trajnostna,
zanesljiva
in cenovno
dostopna
oskrba
z energijo
v Evropi

Evropa se mora že zdaj pripraviti
na temeljito spremembo načina
proizvodnje, prenosa in rabe energije.

POLITIKE EVROPSKE UNIJE

*Publikacija je del zbirke, v kateri predstavljamo delovanje
EU na različnih področjih politik, razloge za ukrepanje in
rezultate teh ukrepov.*

Publikacije lahko prenesete s spletne strani:
http://europa.eu/pol/index_sl.htm

Kako deluje Evropska unija
Evropa 2020: Strategija EU za gospodarsko rast
Ustanovitelji Evropske unije

Boj proti goljufijam
Carina
Digitalna agenda
Ekonomska in monetarna unija ter evro
Energija ✘
Humanitarna pomoč
Izobraževanje, usposabljanje, mladi in šport
Javno zdravje
Kmetijstvo
Konkurenca
Kultura in avdiovizualno področje
Meje in varnost
Notranji trg
Obdavčenje
Okolje
Podjetništvo
Podnebni ukrepi
Potrošniki
Pravosodje, državljanstvo, temeljne pravice
Priseljevanje in azil
Promet
Proračun
Raziskave in inovacije
Razvoj in sodelovanje
Regionalna politika
Ribištvo in pomorske zadeve
Širitev
Trgovina
Varnost hrane
Zaposlovanje in socialne zadeve
Zunanje zadeve in varnostna politika

KAZALO

Zakaj potrebujemo skupno evropsko energetske politiko Skupni interesi na strateškem področju	3
Kako se Evropa pripravlja Evropska energetska strategija	5
Kako ukrepa Evropa Večje sodelovanje uporabnikov in krepitev energetskega sektorja	9
Novi projekti Izzivi po letu 2020	14
Dodatne informacije	16

Politike Evropske unije – Energija

Evropska komisija
Generalni direktorat za komuniciranje
Publikacije
1049 Bruselj
BELGIJA

Rokopis je bil dokončan julija 2012.

Naslovnica in stran 1:
© Digital Vision/Getty Images

16 str. – 21 x 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24133-8
doi:10.2775/49422

Luxembourg: Urad za publikacije
Evropske unije, 2013

© Evropska unija, 2013
Reprodukcija je dovoljena pod pogojem, da je vir
naveden. Uporaba ali reprodukcija posameznih
fotografij je mogoča s predhodnim dovoljenjem,
ki ga je treba pridobiti neposredno od imetnikov
avtorskih pravic.

Zakaj potrebujemo skupno evropsko energetska politiko

Skupni interesi na strateškem področju

Za nujne vsakodnevne storitve za državljane in podjetja, kot so razsvetljava, ogrevanje, prevoz, industrijska proizvodnja, potrebujemo energijo. Vendar surovine (nafta, plin in premog) niso neizčrpne. Z njimi je treba dobro upravljati in razvijati tudi nova goriva. Evropa porabi vedno več energije in jo vedno več tudi uvaža. Evropske države se zavedajo, da je na tem strateškem področju potrebno usklajeno delovanje. Z evropskimi predpisi si lahko države članice skupaj prizadevajo za zadostno oskrbo s cenovno dostopno energijo, ki čim manj onesnažuje okolje.

Zahtevno področje

Zdi se nam samoumevno, da vključimo računalnik ali se odpeljemo z avtom. Vendar je v ozadju zahteven proces. Najprej je treba iz zemlje pridobiti energetske vire, denimo plin, nafto ali premog, oziroma pretvoriti les v toplotno energijo, veter prek vetrnih elektrarn v električno energijo, moč vode prek akumulacijskih jezov in svetlobo sonca prek sončnih kolektorjev. Energijo je nato treba prenesti do uporabnikov, včasih prek celin ali morja. Za to so potrebne naprave, ki cela desetletja zagotavljajo stalno dobavo energije. Potrebujemo torej velikanska tehnična, logistična in finančna sredstva.

Energetski sektor je strateško pomemben, saj ne moremo brez energije. Nujno jo potrebujemo za razsvetlavo, zaščito pred mrazom ter prevoz oseb in blaga. Je temelj vseh gospodarskih panog: kmetijstva, industrijskega in storitvenega sektorja, kakor tudi znanstvenega napredka. Naš način življenja zahteva veliko energije, kar povzroča onesnaževanje (zraka, vode, tal in podnebja), ki ga je treba čim bolj zmanjšati.

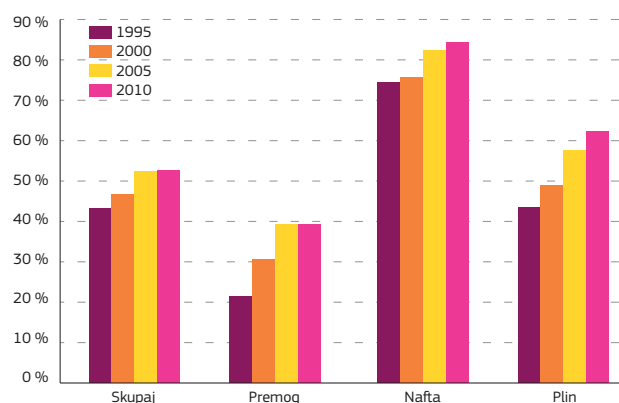

Za proizvodnjo in prenos energije do končnega uporabnika so potrebna velika tehnična, logistična in finančna sredstva.

Največja svetovna uvoznica

Za Evropo je značilna energetska odvisnost. Gospodarstvo Evropske unije, ki je drugo največje gospodarstvo na svetu, porabi petino vse svetovne proizvodnje energije, vendar ima malo zalog surovin. V Evropi je pestra izbira energetskega virov: od številnih hidroelektrarn v Avstriji, rudnikov premoga na Poljskem, jedrskih elektrarn v Franciji, naftnih vrtin v Severnem morju do plinskih polj na Nizozemskem in Danskem.

UVOZ FOSILNIH GORIV V EVROPSKO UNIJO (1995–2010)

Vir: Eurostat.

Države se med seboj razlikujejo, kar je toliko boljše. Seveda pa je dobro, da so evropske države med seboj solidarne, saj lahko le tako izkoristijo različne vire.

Energetska odvisnost Evrope ima posledice za gospodarstvo. Nafto kupujemo v državah OPEC (Organizacija držav izvoznic nafte) in v Rusiji, plin pa v Rusiji, Norveški in v Alžiriji. Tako Evropa potroši več kot 350 milijard evrov na leto in ta številka se še povečuje. Pred nami je samo ena možnost: učinkovito, solidarno in smelo moramo diverzificirati svoje energetske vire in oskrbo z njimi.

Evropski cilji

Evropska unija ima pristojnosti in potrebne instrumente za izvajanje energetske politike, s čimer:

- zagotavlja svojo oskrbo z energijo,
- zagotavlja, da cene goriva ne ovirajo njene konkurenčnosti,
- varuje okolje in se bori proti podnebnim spremembam,
- razvija energetska omrežja.

Države članice lahko razvijajo svoje energetske vire. Pri obnovljivih virih energije pa morajo upoštevati evropske cilje.

Vpliv podnebja

Po ugotovitvah strokovnjakov bomo zaradi podnebnih sprememb plačali visoko ceno, če ne bomo takoj začeli zmanjševati emisij toplogrednih plinov. Emisije neposredno zadevajo energetske sektor, ki uporablja več kot 80 % fosilnih goriv. Ta goriva pri izgorevanju oddajajo CO₂, ki je najpomembnejši toplogredni plin. Prihodnost evropskega energetskega sektorja je torej v zmanjšanju uporabe fosilnih goriv in povečanju uporabe nizkoogljicnih virov energije.

Enotno ukrepanje

Za evropske države je energetske sektor že dolgo v središču zanimanja. Že takoj po drugi svetovni vojni je Jean Monnet, eden od ustanoviteljev Evropske unije, dejal, da morajo „surovine, ki so se uporabljale v vojne namene, postati sredstvo za mir“. Premog in jeklo ter jedrska energija so tako postali temelj evropskih pogodb, in sicer Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ki je prenehala veljati leta 2002) in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom), ki še vedno velja.

Že v 60. letih prejšnjega stoletja so evropske države ugotovile, kako pomembna je solidarnost, kadar nastanejo težave pri oskrbi z energijo. Pripravile so skupne strateške zaloge nafte in oblikovale krizne ukrepe. Danes je energetska politika pomembna tudi za številna druga področja: industrijo, okolje, promet, raziskave in inovacije ter celo za zunanje odnose.

Enotni evropski trg s pol milijarde prebivalcev

Kako se Evropa pripravlja

Evropska energetska strategija

Evropa ima malo lastnih zalog energije, zato mora več kot polovico svojih energetskih potreb pokriti z uvoženimi viri energije. Upoštevati mora ceno energije, ki jo določajo svetovni trgi. Edini način za zmanjšanje stroškov za energijo je torej zmanjšanje porabe, kar se zdi očitno. Vendar, ali je mogoče zmanjšati porabo in hkrati ohraniti življenjski standard in udobje?

Varčevanje z energijo

Z energijo je treba varčevati, čeprav ni vedno lahko: z manjšo porabo in učinkovitejšo rabo. Tako se izognemo emisijam CO₂, manj smo odvisni od uvoza energije, povečujemo število delovnih mest in izvažamo znanje. Energetska učinkovitost je torej med najpomembnejšimi cilji Evropske unije za leto 2020.

Porabo energije naj bi do leta 2020 zmanjšali za petino. Gre za precejšnje zmanjšanje, saj je enakovredno energiji, ki bi jo proizvedlo več kot 400 elektrarn. Evropska unija mora države članice spodbujati k manjši porabi energije, zlasti pri električnih napravah, v industriji, prometu in v stavbah. Raba energije v stavbah je izredno pomembna, saj znaša 40 % vse energije, od tega štiri petine v obliki toplotne energije. Vse države članice morajo pripraviti načrte za doseg evropskega cilja energetske učinkovitosti. Med gospodarsko krizo mora Evropska unija z ustvarjalnimi predlogi spodbujati naložbe v energetske učinkovitost. Čeprav so naložbe donosne in se hitro povrnejo, še vedno najprej potrebujemo finančna sredstva. Evropska unija lahko s proračunskimi sredstvi in svojimi organi pomaga državam članicam pri financiranju načrtov za izboljšanje energetske učinkovitosti.

*Izziv za Evropo: trošiti manj energije
in ohraniti kakovost življenja*

Pravi evropski energetski trg

Električno energijo in plin načeloma prosto prenašamo po omrežjih za njun prenos na evropskem ozemlju. Na obsežnem evropskem energetskem trgu tekmujejo vsi proizvajalci in dobavitelji energije. To pomeni, da je električno energijo ali plin teoretično mogoče kupovati ali prodajati kjer koli. Cilj je ponuditi kakovostno energijo po najugodnejši ceni. Vendar pa trg s 500 milijoni uporabnikov še ni dovolj razvit, saj podjetja za proizvodnjo in distribucijo energije zaradi številnih nacionalnih predpisov ne morejo širiti svojega poslovanja zunaj državnih meja. Poleg tega države same določajo cene plina in električne energije za podjetja. Nekateri izvajalci imajo celo neupravičeno prednost pri dostopu do omrežja. Zaradi neugodnih pogojev vlagatelji omahujejo, to pa lahko oteži obnovo zastarelih naprav. Treba je torej izboljšati konkurenčne pogoje in sprejeti skupna pravila za pravično uporabo omrežij. Vloga Evropske unije je ključna, saj ima s tem, ko določa pravila, tudi pristojnost za nadzor nad trgi. Tako lahko prepreči monopol nekaterih podjetij.

Primerna energetska omrežja

Zaradi naraščajočih potreb po energiji ter za večjo diverzifikacijo obstoječih virov in neovirano delovanje trga je treba posodobiti in razvijati energetska omrežja. Naložbe v energetska omrežja v naslednjem desetletju bodo znašale tisoč milijard evrov. Evropska unija torej konkretno podpira države članice, ki želijo zgraditi visokonapetostne daljnovode in plinovode ter infrastrukturo za shranjevanje energije in jih medsebojno povezati. S tem spodbuja trgovino in solidarnost, če na evropskem trgu pride do neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem. V visokonapetostna električna omrežja, ki so bila najprej zgrajena za povezovanje večjih elektrarn z najbližjimi porabniki energije, se morajo vključiti tudi bolj oddaljene elektrarne z neredno dobavo električne energije iz obnovljivih virov. Distribucijska omrežja naj bi uporabnikom omogočila prožnejšo rabo električne energije za boljše upravljanje koničnih obremenitev ali možnost vključitve individualne proizvodnje majhnega obsega (denimo iz sončnih kolektorjev).

*Zanesljiva oskrba evropskih podjetij
in gospodinjstev s kakovostno energijo*

Postopek za pridobitev ustreznih dovoljenj za razvoj takih omrežij je še vedno zamuden. Evropska unija mora torej spodbujati razvoj energetskih omrežij z določanjem prednostnih ciljev na evropski ravni, z vzpostavljanjem manjkajočih vmesnih členov in s posodobitvijo omrežij, zlasti v vzhodni Evropi. Pri tem se ne sme omejiti zgolj na koordinacijo projektov, temveč mora nekatere pomembne projekte, čeprav so gospodarsko tvegani, tudi finančno podpreti.

V središču so uporabniki

Cilj je en sam: projekti morajo koristiti uporabnikom, tako fizičnim osebam kot velikim ali malim podjetjem. Uporabniki lahko polno uresničujejo svoje pravice, samo če so o možnostih, ki jih ponuja notranji trg z energijo, bolje obveščeni. Vedeti morajo denimo, da lahko zamenjajo dobavitelja, da morajo biti računi in ponudbe pregledni in primerljivi, imeti morajo možnost, da jih dobavitelj obvesti o tem, kaj je vir električne energije, ki jo prejema, in tudi možnost, da preverijo, kolikšna je njihova trenutna poraba. Na področju energije bo uporaba računalniških in telekomunikacijskih naprav vedno pomembnejša in bo okrepila sodelovanje uporabnikov na energetskem trgu. Zgolj z ureditvijo na evropski ravni lahko omogočimo enake pogoje za uporabnike, ki bodo lahko izkoristili prednosti ekonomije obsega. Evropska unija mora torej sprejeti potrebne standarde, zlasti na področju varstva računalniških podatkov. Tudi uporabniki morajo imeti dostop do energetsko varčnejših naprav, zato morajo biti seznanjeni z njihovo dejansko porabo, da se lahko pri nakupu pravilno odločijo. Podjetja pa morajo imeti možnost, da povsem varno kupijo energijo od najcenejšega ponudnika. Zgolj z učinkovito konkurenco se lahko oblikujejo ustrezne cene, ki niso umetno napihnjene ali prenizke, da bi se spodbujalo naložbe v proizvodnjo energije.

Zanesljiva in varna oskrba

Evropska energetska politika mora državljanom jamčiti varno proizvodnjo in prenos energije. Države članice se zavedajo, kako pomembna je koordinacija in harmonizacija najpomembnejših varnostnih standardov za energetske objekte na evropski ravni. Kako pomembna je jedrska varnost, pa je pokazala nesreča v Fukušimi na Japonskem. Evropska unija mora imeti pristojnost, da lahko preverja varnost evropskih jedrskih elektrarn in ali se pri ravnanju z jedrskimi odpadki upoštevajo najvišji standardi. Po vsej Evropi veljajo enaki varnostni standardi za zaščito prebivalstva in zaposlenih v jedrskem sektorju pred radioaktivnim sevanjem. Evropa mora še naprej zagotavljati, da na njenem ozemlju poteka legalna trgovina z uranom, ki ni namenjena razširjanju jedrskega orožja. Po evropskih pravilih se lahko zgledujejo tudi druge države po svetu. Pri drugih energetskih objektih, denimo naftnih in plinskih morskimi ploščadih, pa je treba poskrbeti za to, da se ob evropskih obalah ne bi zgodile podobne nesreče, kot je bilo izlitje nafte v Mehiškem zalivu leta 2010.

Nove nizkoogljive tehnologije

Evropa potrebuje tehnološko revolucijo, da bi lahko proizvajala energijo brez emisij CO₂. Marca 2008 je Evropska unija sprejela strateški načrt za razvoj tehnologij z nizkimi emisijami ogljika. Načrt predvideva sodelovanje med industrijskimi panogami, ki prejema podpora Evropske unije. Nekatere pobude za industrijo zadevajo proizvodnjo in energetske vire, denimo uporabo bioenergije, vetrne in sončne energije, jedrske fisije, gorivnih celic in vodikovih gorivnih celic. Druge pa so namenjene boljšemu upravljanju z energijo v „pametnih mestih“, zajemanju in podzemnemu skladiščenju CO₂ ter električnim omrežjem prihodnosti. S temi pobudami naj bi nove tehnologije postale cenovno dostopne in donosne, dolgoročno naj bi nadomestile sedanje tehnologije ter zmanjšale emisije CO₂ evropskega energetskega sektorja. Ta cilj bomo lahko dosegli samo s skupnim prizadevanjem na evropski ravni, saj so potrebna velika finančna sredstva: za izpolnitev evropskega načrta bo do leta 2020 predvidoma potrebno 50 milijard evrov.

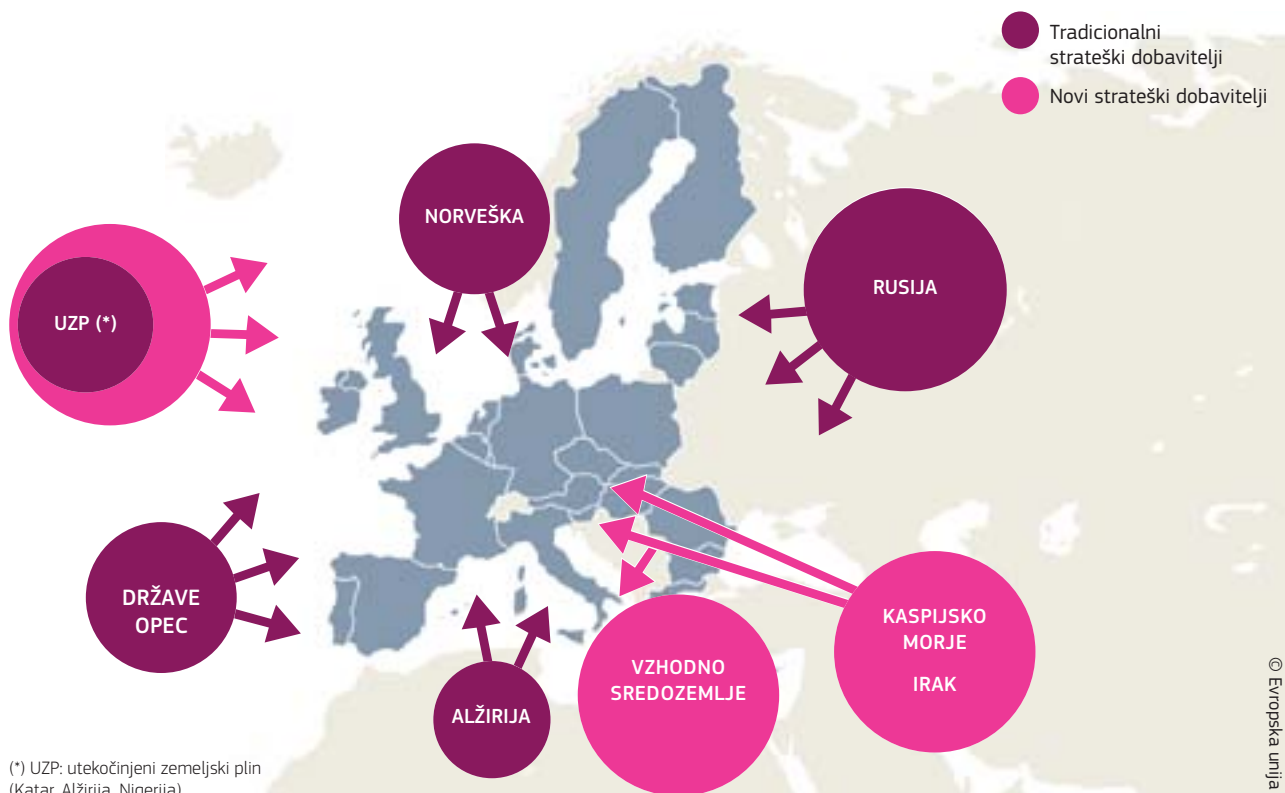
Diplomacija na področju energije

Evropa mora kot največji regionalni trg uveljaviti svoje interese na svetovnem trgu in s tem zagotoviti zanesljivo oskrbo z energijo. Ne sme dopustiti, da bi bil razvoj tako velikega trga, ki je tako odvisen od uvoza, prepuščen samemu sebi, zlasti ne zdaj, ko države vedno bolj tekmujejo na področju energetskih virov. Evropska unija je vedno s težavo zagovarjala enotno stališče pri državah proizvajalkah energije in pri državah, ki so velike potrošnice energije. Najprej pa mora poskrbeti, da sosednje države ne ovirajo njenih interesov na področju energije, zagotoviti prenos energije od proizvajalk plina in nafte ter razširiti svoj energetski trg. Vprašanje energije mora vključiti tudi v svojo zunanjo politiko: razvojno pomoč, trgovino in dvostranske sporazume o sodelovanju. S tem bo podprla tudi izvoz najnaprednejših evropskih tehnologij.

Proces demokratičnega odločanja

Evropska energetska politika je pomembna za vse državljanke Evropske unije. Evropska zakonodaja ima dejansko velik vpliv na nacionalne zakonodaje, zlasti na področju energetike. Evropski parlament (poslanci se volijo vsakih pet let) in Svet ministrov Evropske unije (ki predstavlja vlade držav članic) skupaj sprejemajo evropsko zakonodajo na področju energetike, razen predpisov o jedrski energiji in finančnih sredstvih, ki jih sprejema Svet ministrov. Države članice že v začetni fazi sodelujejo pri pripravi evropskih zakonodajnih besedil, in sicer v odborih nacionalnih strokovnjakov. V tem preglednem procesu na različnih stopnjah posvetovanj sodelujejo strokovne organizacije in organizacije civilne družbe – včasih pa svoje mnenje podajo kar na lastno pobudo!

UVOZ NAFTE IN PLINA V EVROPSKO UNIJO

Kako ukrepa Evropa

Večji vpliv uporabnikov in krepitev energetskega sektorja

Varstvo uporabnikov je v Evropski uniji na zelo visoki ravni: ranljivi uporabniki so zaščiteni, organi nadzora imajo večja pooblastila za nadzor in sankcije, računi so jasni in pregledni. Pripravljajo se tudi pomembne spremembe na področju števec in pametnih omrežij, ki jih Evropska unija priporoča za dejavnejšo udeležbo uporabnikov. Pri izračunu bodo upoštevali dejansko porabo energije, porabniki pa bodo lahko sproti spremljali svojo porabo in jo bolje obvladovali. Evropska unija uvaja tudi potrebne varovalke za varstvo zasebnosti glede informacij, ki jih bodo zbirali pametni števci.

Državljeni Evropske unije lahko zdaj veliko bolj premišljeno izbirajo in kupujejo električne naprave, saj so označene z informacijami o njihovi energetske učinkovitosti. Označevanje zajema tudi številne električne naprave za gospodinjstva in pisarne. S tem se je povečala proizvodnja energetske varčnejših izdelkov, stroški pa se zmanjšujejo, saj je pri izračunu stroškov treba upoštevati ne samo prodajno ceno izdelka, temveč tudi ceno njegove uporabe.

Zmanjševanje stroškov za energijo

Zaradi odprave monopolov na trgu električne energije in plina lahko uporabniki izberejo svojega ponudnika energije. Nedavna raziskava je pokazala, kakšne so finančne prednosti: z zamenjavo ponudnika električne energije in plina se lahko privarčuje več kot 13 milijard evrov, in sicer 100 evrov na gospodinjstvo na leto. Najprej so si svojega ponudnika električne energije in plina lahko izbrala podjetja. Stroški porabe energije pomenijo znaten del proizvodnih stroškov velikih evropskih proizvodnih panog, tako večjih kot malih in srednje velikih podjetij. S konkurenčnostjo med dobavitelji energije se je povečala ponudba, splošna kakovost storitev in ustreznost cen.

Evropska unija je omogočila vzpostavitev nacionalnih organov, tako imenovanih regulatorjev v sektorju energetike. To so nekakšni nadzorniki sistema, ki varujejo interese javnosti in uporabnikov. Z obsežnimi pooblastili za sankcioniranje protikonkurenčnih praks omogočajo potrošnikom, da se lahko čim bolj odločajo. Regulatorji določajo cene prenosa električne energije.

S tem omogočajo ustrezno plačilo operaterjem omrežja in jih spodbujajo k naložbam, hkrati pa skrbijo, da končni uporabniki ne plačujejo previsokih računov. Vendar se cena energije ne bo nujno zmanjšala, saj je bolj ali manj odvisna od cen na svetovnem trgu nafte, na katere ni mogoče vplivati. Zgolj z bolj premišljeno porabo lahko učinkovito zmanjšamo stroške za energijo. Če do leta 2020 uresničimo evropske cilje za varčevanje z energijo, bodo evropska gospodinjstva privarčevala po 1 000 evrov na leto.

*Označevanje
energetske učinkovitosti
za lažjo izbiro
električnih naprav*

Zajamčena oskrba z energijo

Danes so izpadi električne energije v Evropi redki, tudi zaradi sodelovanja, ki ga je med operaterji omrežij vzpostavila Evropska unija. Evropa polovico svojih potreb po plinu pokriva z uvozom plina, včasih iz zelo oddaljenih območij. Motnje v oskrbi s plinom iz razlogov, ki jih ne more nadzorovati, imajo lahko hude posledice. V takem primeru ima Evropska unija na voljo mehanizme solidarnosti, ki omogočajo dostop do zalog plina in nafte. Vendar je bolje preprečevati kot zdraviti: Evropska unija je ustanovila observatorij za energetski trg in z Rusijo vzpostavila sistem hitrega obveščanja.

Kriza preskrbe s plinom januarja 2009

Evropska unija in evropska podjetja so morala sredi zime ukrepati zaradi nenadnih motenj pri oskrbi z ruskim zemeljskim plinom. Nekatero državo, denimo Bolgarija in Romunija, ki so zelo odvisne od ruskega plina, so bile popolnoma izolirane od preostalih evropskih držav, saj z njimi niso bile povezane s plinovodi. Postalo je jasno, kako ranljiva je Evropska unija, če nastanejo motnje pri oskrbi. S programom za obnovo omrežja je z več kot 1,3 milijarde evrov med letoma 2009 in 2012 financirala gradnjo plinske infrastrukture. Približno 78 milijonov evrov je bilo namenjenih plinskim povezavam s pretokom v obratni smeri, ki po potrebi omogočajo pretok plina iz zahodne v vzhodno Evropo.

Solidarnost med evropskimi državami zmanjšuje tveganje motenj pri oskrbi s plinom ali izpada električne energije.

Krepitev energetskega sektorja

Konkurenca med operaterji distribucijskih omrežij električne energije in zemeljskega plina je vplivala na energetske sektor. Nastali so novi poklici (posredniki, svetovalci, izvajalci energetskih pregledov) in sektor se vedno bolj približuje sektorju informacijskih tehnologij in komunikacij. Na domače trge so prodrli novi ponudniki energije in številni med njimi ponujajo energijo na evropski ravni. Novim odjemalcem je treba ponuditi inovativne proizvode ter ustrezne cene, torej učinkovitejše storitve. Evropska unija je s spodbudami in prednostnimi ukrepi olajšala uvedbo novih virov energije za proizvodnjo električne energije, biogoriv in toplotne energije ter sproizvodnjo toplotne in električne energije.

Razcvet obnovljivih virov energije

Evropska unija si je postavila cilj, da bo do leta 2020 proizvedla petino energije iz obnovljivih virov. S spodbujanjem rabe teh virov na evropski ravni se je v zadnjem desetletju zmogljivost proizvodnje energije iz obnovljivih virov znatno povečala, in to precej hitreje kot proizvodnja energije iz konvencionalnih virov. V zadnjih petih letih so se stroški proizvodnje sončnih kolektorjev zmanjšali za polovico. Leta 2009 so prihodki na področju obnovljivih virov energije v Evropi znašali že 70 milijard evrov in v tej panogi je bilo zaposlenih že pol milijona delavcev. Obnovljivi viri so zaradi nizkih emisij toplogrednih plinov in zaradi manjših potreb po uvozu energije v osrčju dolgoročne evropske energetske strategije. Ta gospodarski sektor je v polnem razcvetu in tako potrjuje, da je Evropa vodilna na področju novih energetskih tehnologij, ki ustvarjajo „zelena delovna mesta“ in izvoz z visoko dodano vrednostjo za Evropo.

Energetska učinkovitost: tržna priložnost

Raziskave večje energetske učinkovitosti spodbujajo gospodarsko rast. Izolacija stanovanj, vgradnja novih naprav, ki so manj razsipne z energijo, obnova stavb, izvajanje energetskih pregledov – vse to spodbuja gospodarsko dejavnost. Po izračunih naj bi z uresničevanjem evropskih ciljev varčevanja z energijo do leta 2020 ustvarili dva milijona delovnih mest – in to na nadvse donosen način! S 24 milijardami evrov na leto za naložbe v izolacije ter upravljanje energetskih in nadzornih sistemov bi lahko v obdobju 2011–2020 zmanjšali stroške za energijo za približno 38 milijard evrov.

Dobavitelji energije bodo svojim odjemalcem morali omogočiti tudi varčevanje z energijo. Gospodarski model za energetska podjetja se bo uporabljal po vsej Evropi. To pomeni, da bodo izbrani dobavitelji energetskih storitev (razsvetljava, ogrevanje, klimatizacija, električno napajanje) sami poskrbeli za naložbe v zmogljivo opremo in služili z doseženimi prihranki energije.

Do leta 2020 lahko z uresničevanjem energetskih ciljev ustvarimo dva milijona delovnih mest.

Z oznako energetske učinkovitosti Energy Star se označujejo izdelki z odličnim energetskim izkoristkom.

Evropa daje potrošnikom možnost, da zamenjajo svoje sedanje naprave. Višji so tudi standardi energetske porabe številnih naprav, in sicer od zasnove do izteka njihove uporabnosti: televizijskih sprejemnikov, hladilnikov, strojev za pomivanje posode, pralnih strojev, ventilatorjev, zamrzovalnikov, svetil itd. Evropski državljani so gotovo občutili spremembo zaradi prehoda s klasičnih žarnic na energetske varčne žarnice, ki lahko porabijo tudi do petkrat manj energije. Skupaj bo tako privarčevanih od 5 do 10 milijard evrov, ki jih bomo ponovno namenili gospodarstvu.

Jasno je, da Evropska unija spodbuja uporabo energetske učinkovitih izdelkov: še niste opazili oznake energetske učinkovitosti Energy Star na pisarniških napravah? Od leta 2001 omogoča sporazum z Združenimi državami označevanje energetske učinkovitosti izdelkov (računalnikov, fotokopirnih strojev, tiskalnikov in računalniških zaslonov). Te informacije so pomembne za javne organe, ki se odločajo za nakupe večjih količin naprav.

Razširjanje dobrih praks

Pogovor s Patrickom Lambertom, direktorjem Izvajalske agencije za konkurenčnost in inovativnost

Kakšne so naloge vaše agencije na področju energije?

P.L.: Agencija izvaja evropski program „Inteligentna energija za Evropo“, ki spodbuja energetske učinkovitost, uporabo obnovljivih virov in ustanavljanje lokalnih ali regionalnih agencij za energijo. Financiramo projekte usposabljanja, razširjanja znanja, informiranja, komuniciranja in predstavitve najboljših praks na teh področjih. In najpomembnejše – vsako pomlad se udeležimo evropskega tedna trajnostne energije.

Ali menite, da lahko mišljenje ljudi res spremenite v enem tednu?

P.L.: V tem tednu se pod pokroviteljstvom Evropske unije zvrsti več sto dogodkov, od teh okoli sto v Bruslju. Želimo ozavestiti državljane in podjetja ter sprožiti učinek snežne kepe s tem, ko spodbujamo izmenjavo projektov in dobrih praks v Evropi. O tem pričajo naše vsakoletne nagrade za trajnostno energijo.

Ali ne zadostuje že sprejetje zakonodaje?

P.L.: Predpisi so pomembni, vendar so potrebni tudi dejanski ukrepi, da ljudje dejansko sprejmejo novo realnost. Evropska zakonodaja o energetske učinkovitosti stavb dejansko ne bo učinkovala brez ustrezne ozaveščenosti uporabnikov.

Boj proti podnebnim spremembam

Evropa se je zavezala, da bo v okviru mednarodnih pogajanj o podnebnju do leta 2020 znižala emisije toplogrednih plinov za 20 % v primerjavi z letom 1990 ter za 85 % oziroma celo 95 % do leta 2050. Največ bo tu moral storiti energetske sektor, saj proizvaja 80 % vseh emisij toplogrednih plinov Evropske unije. Če bo Evropi do leta 2020 uspelo uresničiti cilje na področju obnovljivih virov energije in energetske učinkovitosti, bo lahko trenutni cilj 20-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 v primerjavi z letom 1990 povečala na 25 %.

Izvajanje evropskih energetske in podnebne politik zadeva vse ravni odločanja: lokalno, regionalno, nacionalno in evropsko. Evropska unija je leta 2009 začela s pobudo konvencije županov mest. Mesta, ki so podpisala konvencijo, so se zavezala, da bodo preseгла

evropske cilje. Danes jih je 4 000, kar pomeni 160 milijonov prebivalcev ter možnost, da se za 164 milijonov ton zmanjšajo emisije CO₂, kar je enakovredno skupnim emisijam Madžarske, Švedske in Portugalske.

Evropa v svetovnem merilu

Evropska unija je vzpostavila stalni dialog o energetskih vprašanjih z večjimi dobaviteljicami – Rusijo, državami OPEC, Norveško in zalivskimi državami – ter z drugimi pomembnim svetovnimi velesilami ali regijami – Združenimi državami Amerike, afriškimi državami, Brazilijo, Indijo, Kitajsko, sredozemskimi državami. Po vsem svetu je uvedla številne programe sodelovanja in pomoči na področju energije. Z notnim stališčem nastopa pri organizacijah, kot so Mednarodna agencija za energijo, Mednarodna agencija za atomsko energijo,

Mednarodni energetski forum. Evropska unija sodeluje pri pobudi Organizacije Združenih narodov iz leta 2011, „trajnostna energija za vse“, ki naj bi do leta 2030 še 500 milijonom prebivalcem držav v razvoju omogočila dostop do trajnostnih virov energije. S številnimi državami jugovzhodne Evrope je sklenila pogodbo o energetski skupnosti, s katero so se te države zavezale, da ustanovijo skupni energetski trg za električno energijo in plin, ki bo povezan s trgi Evropske unije. Evropska unija z vzhodnimi sosedskimi državami izvaja sosedsko politiko, ki zajema tudi vprašanja v zvezi z energetiko, zlasti v zvezi z omrežji za prenos energije.

Evropska unija sodeluje pri številnih mednarodnih razvojnih projektih, denimo projektu ITER in pri gradnji mednarodnega eksperimentalnega reaktorja za jedrsko fuzijo v kraju Cadarache v Franciji. Sodeluje tudi pri mednarodnem raziskovalnem projektu o jedrskih reaktorjih prihodnosti (Generacija IV).

Evropska unija sodeluje v številnih mednarodnih programih, kjer lahko pokaže svoje znanje in izkušnje v zvezi z obnovljivimi viri energije.

Novi projekti

Izzivi po letu 2020

V mednarodnem okviru bo naša prihodnost odvisna od tega, kako se bomo prilagodili novim razmeram: zmanjševanju zalog in virov mineralnih surovin na našem planetu. Nafta je vedno dražja in njeno pridobivanje zahtevnejše. Obstajajo nove zaloge surove nafte in zemeljskega plina (plin in naftni skrilavec), vendar je pridobivanje teh surovin pogojeno z okoljskimi omejitvami. Za pridobivanje rude bo potrebno vedno več energije, saj je vsebnost rude vse manjša. Nad proizvodnjo redkih kovin, ki je nujno potrebna za industrijo visoke tehnologije, pa imajo nekatere države, denimo Kitajska, že skoraj monopol. Evropa si bo morala v zahtevnih pogojih zelo prizadevati, da bo zemeljski plin pripeljala iz nahajališč na območju Kaspijskega morja do svojih meja. Pri dostopu do

energetskih virov bodo geopolitična vprašanja še pomembnejša. Zaradi nove svetovne ureditve bo treba temeljito razmisliti o zanesljivi oskrbi Evrope z energijo.

Dolgoročno predvidljiva energetska politika

Pred nami so torej številni izzivi in zapletene razmere, saj je treba na najboljši mogoči način hkrati omogočiti dostop do energetskih virov iz uvoza, zagotoviti najboljšo ceno energije in čim bolj varovati okolje. Evropska unija se je zavezala k izpolnjevanju mednarodnih zavez za zmanjšanje emisij ogljika do leta 2050. Z načrtom za obdobje do leta 2050 se je

Evropska unija sodeluje s pomembnimi svetovnimi energetskimi velesilami, denimo Kitajsko.

začela razprava o najboljšem načinu za izpolnjevanje vedno večjih potreb po energiji po dostopnih cenah ter hkratnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Da bi pritegnili vlagatelje, je treba že zdaj oblikovati jasen in predvidljiv ureditveni okvir. V naslednjih letih bo namreč treba za obdobje naslednjih tridesetih ali štiridesetih let nadomestiti zastarele energetske naprave z novimi. Sedanji centralizirani sistem, ki temelji na večjih proizvodnih enotah, bo nadomestil nov sistem z manjšimi decentraliziranimi proizvodnimi enotami, na kar je treba misliti že danes.

Spodbujanje tehnološkega napredka

Za razvoj družbe z nizkimi emisijami ogljika je potrebna tehnološka revolucija. Že zdaj vemo, da bo imela pri znižanju svetovne porabe energije, zlasti v prometu, pomembno vlogo električna energija. Potrebujemo torej inovacije in Evropska unija bo lahko pomagala zapolniti vrzel med delom raziskovalcev in inženirjev ter trženjem novih tehnologij. Trenutno potekajo projekti za razvoj vetrnih elektrarn v Severnem morju in proizvodnjo sončne energije v severnoafriški puščavi, ki bo napajala južno Evropo. Tehnološko rešitev je treba najti tudi za skladiščenje energije, zlasti energije iz obnovljivih virov, saj bo v prihodnosti prevladovala zelena energija. Evropa pa ni osamljena v tej tekmi za razvoj. Združene države, Kitajska, Japonska in Koreja namenjajo tehnološkim inovacijam v energetske sektorju znatna finančna sredstva in ogrožajo vodilni položaj Evrope. Naložbe v tehnologije, ki znižujejo emisije ogljika, bodo pomembne že zaradi manjših stroškov uvoza, saj se bo zmanjšal uvoz fosilnih goriv.

V prihodnosti bodo mesta proizvedla manj emisij ogljika in naraščajočemu številu prebivalcev ponudila boljše storitve.

Evropska razsežnost energetske politike

Dolgoročno lahko ta vprašanja rešimo samo z evropskim povezovanjem. Jasno je, da odločitve, ki jih sprejme ena država članica, vplivajo na vse druge. Za modernizacijo energetskih sistemov ter razvoj novih tehnologij so potrebna znatna finančna sredstva. Javna sredstva je mogoče tehnologijam prihodnosti nameniti

samo s sodelovanjem na evropski ravni, saj so te naložbe preveč tvegane za posamezne vlagatelje. V obdobju prehoda na nizkoogljične tehnologije mora Evropa na mednarodnem prizorišču nastopati enotno, države članice pa se morajo dogovoriti o prednostnih energetskih ciljih in uskladiti svoje dejavnosti na tem področju. Nujna je torej skupna energetska politika.

Dodatne informacije

EVROPSKA ZAKONODAJA NA PODROČJU ENERGIJE

- ▶ **Povzetek evropske zakonodaje:** http://europa.eu/legislation_summaries/energy/index_sl.htm

EVROPSKA STATISTIKA NA PODROČJU ENERGIJE

- ▶ **Najpomembnejši podatki:** http://ec.europa.eu/energy/observatory/countries/doc/key_figures.pdf
- ▶ **Observatorij za energetski trg:** http://ec.europa.eu/energy/observatory/countries/countries_en.htm

EVROPSKA ENERGETSKA STRATEGIJA

- ▶ **Strategija za leto 2020:** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0639:SL:HTML:NOT>
- ▶ **Energetski načrt za leto 2050:**
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0885:SL:HTML:NOT>

EVROPSKA ENERGETSKA POLITIKA

- ▶ **Evropska komisija – Generalni direktorat za energetiko:** http://ec.europa.eu/energy/index_en.htm

IŠČETE ODGOVOR NA VPRAŠANJE O EVROPSKI UNIJI?

- ▶ **Vprašajte Europe Direct** – pokličite na telefonsko številko 00 800 6 7 8 9 10 11 ali pa pošljite vprašanje na naslov <http://europedirect.europa.eu>

